

A young girl with braided hair, wearing a bright yellow long-sleeved shirt, has her hands raised in the air. She is looking upwards with an open mouth, appearing to be in the middle of a lesson or activity. The background is slightly blurred, showing other children and a classroom environment. A large blue diagonal graphic element is overlaid on the left side of the image.

NOTITIE

Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg

**Procedures rond ontwikkeling en
onderhoud van richtlijnmodules
jeugdgezondheidszorg**

Deze procedures hebben de instemming van:

**AJN Jeugdartsen Nederland (AJN)
Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN, vakgroep jeugd)
Nederlandse Vereniging van Doktersassistenten (NVDA)
ActiZ
GGD GHOR Nederland
ZonMw
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)**

Versie 3: vastgesteld op 27-06-2023, Utrecht

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Rollen betrokken partijen	6
2.1 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport (VWS)	6
2.2 ZonMw	6
2.4 Beroepsverenigingen	7
2.5 Koepel- en brancheorganisaties	8
2.6 Richtlijn Advies- en autorisatiecommissie (RAC)	8
2.7 Clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen	9
2.8 Richtlijnontwikkelaars	12
2.9 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)	14
2.10 Jeugdigen en ouders	14
2.11 Opleidingen	14
2.12 Pharos	14
3. Randvoorwaarden	15
3.1 Communicatie	15
3.2 Financiering	15
4. Procedures richtlijncyclus JGZ	16
4.1 Programmering en prioritering	17
4.2 Ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules per cluster	18
4.3 Commentaarrronde en praktijktest	20
4.4 Autorisatie	22
4.5 Implementatie	22
4.6 Borging en monitoring	23
4.7 Jaarverslag per cluster	23
Bronnen	25
Bijlage 1 - Indeling van de clusters	26
Bijlage 2 - Verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden	27
Bijlage 3 - Competentieprofiel clusterleden	28
Bijlage 4 - Eisen eindproducten	30
Bijlage 5 - Checklist voor programmering en prioritering	32
Bijlage 6 - Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling	34

1. Inleiding

Deze notitie geeft weer welke procedures worden gehanteerd bij de ontwikkeling en het onderhoud van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) richtlijnmodules en beschrijft tevens de rollen van alle betrokken partijen en de randvoorwaarden hiervoor.

De eerste versie van de notitie (2012) was het resultaat van een heroriëntatie op de systematiek, implementatie, monitoring en evaluatie van de richtlijnontwikkeling JGZ op initiatief van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) vanuit zijn regietaak. Deze heroriëntatie was gebaseerd op de evaluatie van de Richtlijn Advies en autorisatie Commissie (RAC) in 2010 door het toenmalige RIVM/Centrum Jeugdgezondheid, de tussenevaluatie van het ZonMw programma Richtlijnen Jeugdgezondheid 2007-2012 en een analyse van de beschikbare bronnen. Dat heeft geresulteerd in een notitie met herziening voorstellen die in een consultatieronde aan het ministerie van VWS, ZonMw, de beroepsverenigingen AJN, V&VN en NVDA, ActiZ, GGD GHOR Nederland, VNG, IGJ, TNO en de RAC is voorgelegd. Na deze consultatieronde heeft het NCJ de notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg opgesteld die de instemming heeft van alle genoemde partijen.

In 2014 is de notitie door de RAC geëvalueerd, waarbij is gekeken welke onderdelen aanpassing behoeven, gelet op voortschrijdend inzicht en ervaring in de uitvoering van de procedures en RAC vergadering. Dat heeft geleid tot een aantal wijzigingsvoorstellen die zijn verwerkt in versie 2 van de notitie (2015).

Voor herziening, onderhoud en betere toegankelijkheid van JGZ richtlijnen worden de komende jaren bestaande en nieuwe richtlijnen in modules opgedeeld. Dat maakt het makkelijker onderdelen te updaten zonder de hele richtlijn te hoeven herzien. Deze modulaire vormgeving van JGZ richtlijnen heeft geleid tot aanpassingen in de ontwikkel- en onderhoud processen die verwerkt zijn in deze notitie, versie 3. In 2022-2023 is dit tijdens verschillende RAC-vergaderingen besproken en na verwerking van opmerkingen van de leden van de RAC en besturen van de JGZ-beroepsverenigingen vastgesteld op 27-06-2023. De modulaire werkwijze heeft ook invloed op de implementatieprocessen. Deze staan deels beschreven in het *'Implementatieprogramma JGZ Richtlijnen 2021-2025'*, maar zullen in de komende periode verder uitgewerkt worden.

De modulaire werkwijze van ontwikkeling en onderhoud van richtlijnen is relatief nieuw en deels nog in ontwikkeling. De consequenties van deze werkwijze voor de JGZ richtlijnen zijn op het moment van verschijnen van deze notitie niet volledig te overzien. Na herziening van de eerste richtlijnmodules volgens de beschreven procedures wordt deze notitie geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. De huidige versie van deze notitie (2023) beschrijft de werkwijze waar de komende jaren naar toe wordt gewerkt (2023-2026). Dit betekent dat we momenteel in een overgangsfase zitten waarin nog niet alles is gerealiseerd en ingericht zoals staat beschreven in deze Notitie. De Notitie gaat momenteel voornamelijk uit van de wenselijke situatie. Daar waar dit nog niet volledig is gerealiseerd, zal dat expliciet worden aangegeven.

JGZ-beroepsverenigingen

JGZ richtlijnmodules zijn van en voor de JGZ-beroepsgroepen. De JGZ-beroepsverenigingen (AJN, V&VN vakgroep jeugdverpleegkundigen, NVDA) zijn eigenaar van de door hen geautoriseerde richtlijnmodules. Aangezien de beroepsverenigingen voornamelijk met vrijwilligers werken, voert het NCJ de regie op de ontwikkeling en het onderhoud van de JGZ richtlijnmodules.

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Op initiatief van ActiZ en GGD Nederland werd op 22 maart 2010 de Stichting Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) opgericht. Het NCJ heeft de volgende missie: *"Elk kind heeft recht op de beste jeugdgezondheid en op de onvoorwaardelijke steun van de omgeving waarin het opgroeit."*

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere tot taak om de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basispakket JGZ te verbeteren en de

regie te voeren op de richtlijnontwikkeling, de implementatie, het beheer en het onderhoud van richtlijnen JGZ. Voor het verbeteren van de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basispakket JGZ zijn verschillende instrumenten beschikbaar, zoals richtlijnen en handreikingen. Het NCJ ziet het als zijn taak om het hele proces van programmering, ontwikkeling, invoering en evaluatie van richtlijnmodules in samenhang te laten plaatsvinden. Dit vereist regie, coördinatie en een bijpassende infrastructuur. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de beroepsverenigingen in de JGZ (AJN, V&VN, NVDA), die eigenaar zijn van de JGZ richtlijnmodules, en ActiZ en GGD GHOR Nederland. Deze partijen zijn vast lid van de RAC en hebben tevens een autoriserende taak met betrekking tot richtlijnen voor de JGZ.

Definitie richtlijn en richtlijnmodule

De Advies- en expertgroep Kwaliteitsstandaarden (AQUA) geeft in haar leidraad de volgende definitie van een richtlijn: *Een richtlijn is een document met aanbevelingen, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van zorg, berustend op systematische samenvattingen van wetenschappelijk onderzoek en afwegingen van de voor- en nadelen van de verschillende zorgopties, aangevuld met expertise en ervaringen van zorgprofessionals en zorggebruikers* (AQUA-leidraad 2021).

Een richtlijn bestaat uit een tekst met aanbevelingen inclusief onderbouwing, verantwoording, samenvatting en afgeleide producten zoals informatie voor ouders en/of jeugdigen, scholingsmateriaal, randvoorwaarden voor invoering. Voor zorgprofessionals is een richtlijn vooral een hulpmiddel bij het nemen van beslissingen en het maken van keuzen in de praktijk. Zorgprofessionals gebruiken richtlijnen ook voor het bijhouden van kennis, voor onderwijs- en nascholing doeleinden en voor het opstellen van samenwerkingsafspraken en protocollen. Ten slotte ziet de Inspectie voor de Gezondheidszorg richtlijnen als onderdeel of uitwerking van de veldnormen waarop zij haar handhaving baseert. Professionals mogen, moeten zelfs, afwijken van een richtlijn als de situatie van de cliënt daarom vraagt.

Een richtlijnmodule is een uitgangsvraag met bijbehorende aanbeveling(en), onderbouwing en verantwoordingsinformatie. In de Leidraad voor kwaliteitsstandaarden (AQUA) wordt dit gespecificeerd als: *'Een module is de kleinste eenheid als onderdeel van een kwaliteitsstandaard en beantwoordt op basis van systematische analyse en argumentatie één inhoudelijke of organisatorische uitgangsvraag.'*

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de rollen van de betrokken partijen bij de ontwikkeling en het onderhoud van de JGZ richtlijnmodules nader toegelicht. De randvoorwaarden zijn in hoofdstuk 3 opgenomen en de procedures van de richtlijnencycclus in hoofdstuk 4. Bijlage 1 omvat een overzicht van de clusterindeling; bijlage 2 de verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden van de clusters; bijlage 3 de eisen van de eindproducten; bijlage 4 checklist voor programmering en prioritering; bijlage 5 de procedure klachtenbehandeling en -afhandeling.

Afkortingenlijst

Afkorting

AJN
AQUA
BDS
DD JGZ
FMS
IGJ
JGZ
LPK
NCJ
NHG
Nji
NVDA
NVK
RAC
RIVM
VNG
VWS
V&VN

Betekenis

AJN Jeugdartsen Nederland
Advies- en expertgroep Kwaliteitsstandaarden
Basisdataset
Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
Federatie voor Medisch Specialisten
Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Jeugdgezondheidszorg
Landelijk Professioneel Kader
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid
Nederlands Huisartsen Genootschap
Nederlands Jeugdinstituut
Nederlandse Vereniging van Doktersassistenten
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde
Richtlijn Advies en autorisatie Commissie
Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Verpleegkundigen & Verzorgenden, vakgroep
jeugdverpleegkundigen

2. Rollen betrokken partijen

Bij de ontwikkeling en onderhoud van JGZ richtlijnmodules zijn vele partijen betrokken. Er zijn verschillende primair betrokken partijen, die ieder een eigen rol hebben in het JGZ richtlijnenproces (zie hieronder). Daarnaast houden diverse partijen zich ook bezig met de ontwikkeling van richtlijnen voor de jeugd, zoals NHG, NVK, Nji etc. Met deze partijen heeft het NCJ periodieke afstemming. In dit hoofdstuk wordt alleen ingegaan op de primair betrokken partijen en hun rol in het JGZ richtlijnenproces, waaronder:

- VWS (beleid en financiering)
- ZonMw (programmering, coördinatie ontwikkeling)
- NCJ (regie)
- AJN, V&VN vakgroep jeugd¹, NVDA (inhoudelijke autorisatie, gezamenlijk eigenaarschap JGZ richtlijnmodules)
- ActiZ, GGD GHOR Nederland (randvoorwaardelijke autorisatie), VNG
- Richtlijn Advies- en autorisatie commissie (RAC)
- Clusterstuurgroep & clusterwerkgroepen
- Richtlijnontwikkelaars²
- IGJ (toezicht)
- Jeugdigen en ouders
- Opleidingen
- Pharos

2.1 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport (VWS)

Het ministerie van VWS faciliteert de richtlijnontwikkeling JGZ door financiering van het ZonMw-programma Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. Het ministerie is vanuit deze positie als toevoerder afgevaardigd in de RAC en in de programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg van ZonMw.

2.2 ZonMw

Voor de JGZ geldt dat de meeste richtlijnen programmatisch via ZonMw worden gefinancierd. ZonMw treedt op als opdrachtgever en de richtlijnontwikkelaar legt mede namens de clusterstuurgroep verantwoording af aan ZonMw. ZonMw ziet erop toe dat de richtlijnmodules volgens de vastgestelde criteria uit de subsidieoproep (waaronder de richtlijnmethodiek) worden ontwikkeld. ZonMw laat zich hierbij adviseren door de ZonMw programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. Om de afstemming met de ZonMw-programmacommissie te waarborgen, is ZonMw als toevoerder in de RAC en het NCJ als toevoerder in de programmacommissie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg vertegenwoordigd.

De inhoud van het huidige programma is, nadat de RAC en de beroepsverenigingen om advies was gevraagd, door ZonMw ter goedkeuring aan het ministerie van VWS voorgelegd. VWS heeft het programma Richtlijnen JGZ 2019-2024 vastgesteld en daar financiering aan verbonden. Om het vervolgprogramma inhoudelijk te onderbouwen, is vooraf een programmeringsstudie uitgevoerd waarbij de richtlijnen zijn opgedeeld in modules en vervolgens naar aanleiding van een literatuursearch en behoeftepeiling is een prioritering aangebracht. Op basis van de prioritering is een agenda opgesteld voor het omzetten en herzien van richtlijnmodules. Bekijk de website van het NCJ voor de actuele planning.

¹ Voor de leesbaarheid wordt in dit document verder V&VN gebruikt.

² In dit document wordt met richtlijnontwikkelaars bedoeld de organisaties die de ontwikkeling en herziening van de richtlijnmodules procesmatig en methodologisch ondersteunen.

2.3 Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Het NCJ heeft in het kader van de subsidierelatie met het ministerie van VWS onder andere de taak om de kwaliteit van de inhoud en uitvoering van het Basispakket JGZ 2015 te verbeteren en regie te voeren op de JGZ richtlijnencyclus. Het NCJ draagt er zorg voor dat de gehele richtlijnencyclus in samenhang plaatsvindt, met een faciliterende en pro-actieve rol naar alle betrokken partijen. Het NCJ bewaakt de voortgang tijdens de ontwikkeling van de richtlijnmodules, behoudt het overzicht over de afvaardiging van leden van de clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen (zie 2.7). Het NCJ heeft tijdens de ontwikkelfase contact met de clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen en zorgt dat conceptrichtlijnmodules aan de vaste RAC-leden worden voorgelegd. Ten behoeve van de implementatie, monitoring en actualisatie van richtlijnmodules scheidt het NCJ, in nauwe samenwerking met ZonMw, randvoorwaarden. Het NCJ voert het secretariaat van de RAC en de clusterstuurgroep en beheert de JGZ richtlijnmodules.

2.4 Beroepsverenigingen

De beroepsverenigingen, AJN, V&VN en NVDA, zijn eigenaar van de door hen geautoriseerde JGZ richtlijnmodules. Zij zijn inhoudelijk leidend bij de programmering en prioritering van de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules en hebben een beslissende stem in de inhoudelijke aspecten van de richtlijnmodules. Ze hebben als vaste leden van de RAC een inhoudelijke advies- en autorisatie rol en zijn daarmee als beroepsvereniging verantwoordelijk voor de inhoud van de richtlijnmodules. Gemandateerde afgevaardigden van de betrokken beroepsgroepen hebben zitting in de clusterstuurgroep en de clusterwerkgroepen. De leden van de RAC, clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen stemmen af met het bestuur van hun eigen beroepsverenigingen.

Eigenaarschap

Na vaststelling van de richtlijnmodule draagt de richtlijnontwikkelaar, samen met de clusterwerkgroepleden (inclusief externe deskundigen), het auteursrecht met een contract over aan de drie JGZ-beroepsverenigingen. Zij worden daarmee formeel eigenaar van de door hen geautoriseerde JGZ richtlijnmodules. Omdat bij richtlijnmodules het (intellectueel) eigenaarschap de concrete tekst is, staat bij een richtlijnmodule het auteursrecht gelijk aan het eigenaarschap en vallen de begrippen eigenaarschap, auteursrecht en copyright samen. Door overdracht van het auteursrecht aan de beroepsverenigingen worden zij eigenaar van de richtlijnmodule. Auteursrecht en copyright zijn juridisch gezien synoniemen.

De beroepsverenigingen zijn als eigenaar van de door hen geautoriseerde richtlijnmodules niet verantwoordelijk voor de toepassing van de richtlijn. Die verantwoordelijkheid ligt bij JGZ-organisaties en individuele beroepsbeoefenaren. De beroepsverenigingen aanvaarden daar derhalve geen verantwoordelijkheid voor. Bij eigenaarschap en goed beheer van richtlijnmodules hoort wel zorg dragen voor publicatie en verspreiding van de richtlijnmodules. De JGZ-beroepsverenigingen dragen deze taak over aan het NCJ, waarbij zij zelf ook een bijdrage leveren door hun achterban in hun nieuwsuitingen te informeren over (nieuwe) richtlijnmodules.

Beheertaken

De eigenaar van de richtlijnmodule is verantwoordelijk voor het beheer van de richtlijnmodule, volgens gebruikelijke procedures. De beroepsverenigingen in de JGZ (AJN, V&VN, NVDA) hebben afgesproken dat het NCJ de beheertaken op zich neemt volgens de procedures in de notitie Richtlijnen, zolang voorzien is in financiering van het NCJ voor het uitvoeren van de beheertaken en in financiering voor de ontwikkeling van nieuwe en herziening van bestaande JGZ richtlijnmodules.

Met betrekking tot de beheertaken is de volgende detaillering aan te brengen:

1. Publicatie en verspreiding
2. Ondersteunen implementatie
3. Vraagbaakfunctie, helpdesk
4. Monitoring/ondersteunen onderzoek gebruik

5. Be- en afhandeling feedback en klachten
6. Ondersteuning van de RAC en de clusterstuurgroep

2.5 Koepel- en brancheorganisaties

ActiZ, GGD GHOR Nederland en de VNG maken als koepel- en brancheorganisaties in de JGZ deel uit van de RAC: ActiZ en GGD GHOR Nederland als vaste leden en de VNG als toevoerder/agendalid in de RAC. Op deze manier zijn zij betrokken bij alle zaken rondom JGZ richtlijnontwikkeling en kunnen zij waar nodig hun stem laten horen. ActiZ en GGD GHOR Nederland zorgen voor vertegenwoordiging van de JGZ-managers in de RAC. Dat is van belang omdat JGZ-managers een belangrijke taak hebben bij het bevorderen van de implementatie en borging van richtlijnmodules in de praktijk en bij het wegnemen van mogelijke belemmeringen hiervoor. De koepel- en brancheorganisaties worden tijdig en nadrukkelijk betrokken bij de programmering van nieuwe richtlijnmodules en zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie.

2.6 Richtlijn Advies- en autorisatiecommissie (RAC)

De RAC in haar huidige vorm is ingesteld door het NCJ. De RAC heeft in de JGZ richtlijnontwikkeling een adviserende en besluitvormende rol en autoriseert uiteindelijk de richtlijnen voor de JGZ. De RAC bestaat uit vaste leden die de autoriserende rol vervullen (zie Tabel 1). Daarnaast zijn er aanvullende leden die de functie van toevoerder of adviseur vervullen. De beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) zijn als eigenaar verantwoordelijk voor de inhoudelijke autorisatie, ActiZ en GGD GHOR Nederland zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie van richtlijnmodules. De RAC is verantwoordelijk voor de bewaking van de toepasbaarheid van de richtlijnmodules.

Tabel 1. Rol van de verschillende partijen in de RAC

Partij in de RAC	Rol	Aantal leden	Vast lid
AJN	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
V&VN	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
NVDA	advisering over en autorisatie van richtlijnmodules	2	ja
ActiZ	advisering over en autorisatie van randvoorwaardelijke aspecten van richtlijnmodules	1	ja
GGD GHOR NL	advisering over en autorisatie van randvoorwaardelijke aspecten van richtlijnmodules	1	ja
Richtlijnontwikkelaar	adviseur	1	nee
Implementatiedeskundige	adviseur	1	nee
Deskundige met wetenschappelijke achtergrond in JGZ	adviseur	1	nee
ZonMw	toevoerder	1	nee
VNG	toevoerder	1	nee
IGJ	toevoerder	1	nee
VWS	toevoerder	1	nee
NCJ	secretaris	1	nee

Positionering RAC

De RAC wordt gepositioneerd als advies- en autorisatiecommissie met de volgende opdracht:

- advisering aan de clusterstuurgroep (zie 2.7) over programmering en prioritering van

- ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules;
- beoordeling van de toepasbaarheid van in ontwikkeling zijnde richtlijnmodules voor de praktijk;
- advisering aan het NCJ over randvoorwaarden van richtlijnmodules die in ontwikkeling zijn;
- advisering aan het NCJ over implementatieplannen;
- autorisatie (inhoudelijk en randvoorwaardelijk) door de vaste RAC leden van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules;
- advisering aan het NCJ over ontwikkelde plannen (implementatiestructuur, communicatieplan, enz.);
- (ongevraagde) advisering aan het NCJ over alle zaken rondom de richtlijnencyclus.

Samenstelling RAC

De RAC wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter.

Vaste leden zijn de beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA), elk met twee leden, ActiZ (één lid) en GGD GHOR Nederland (één lid).

Adviseurs zijn een richtlijnontwikkelaar en een implementatiedeskundige, beide onafhankelijk van de organisaties die JGZ richtlijnmodules ontwikkelen, en een deskundige met een wetenschappelijke achtergrond in de JGZ.

Toehoorders zijn ZonMw, VNG, IGJ en VWS (elk met één vertegenwoordiger).

De RAC wordt ondersteund door een secretaris vanuit het NCJ.

De RAC in haar huidige vorm wordt geïnstalleerd door het NCJ. De RAC is in de uitvoering van haar taken onafhankelijk. RAC-leden worden niet op persoonlijke titel benoemd maar als vertegenwoordigers vanuit hun organisaties met mandaat wat betreft besluitvorming. De vaste leden en toehoorders doen een voordracht voor de invulling van hun zetel in de RAC. Het NCJ reikt per zetel een profiel aan dat als leidraad dient. De voorzitter en de adviseurs worden door het NCJ gezocht.

Werkwijze en besluitvorming RAC

Alle leden van de RAC komen twee keer per jaar bijeen. De vaste leden van de RAC komen vier tot zes keer bijeen voor het bespreken van lopende en vooral inhoudelijke zaken. Verder kunnen op basis van de aard van de richtlijnmodules andere deskundigen worden uitgenodigd voor een RAC-overleg. Desgewenst wordt bij de bespreking van conceptrichtlijnmodules de richtlijnontwikkelaar of een van de clusterwerkgroepleden uitgenodigd, om toelichting te kunnen geven. De RAC streeft bij besluitvorming primair naar consensus.

Vergoeding

Voor zover commissieleden en adviseurs de werkzaamheden niet verrichten in het kader van hun functie, maar in hun eigen tijd, staat er een tegemoetkoming in de reiskosten tegenover en een vergoeding voor het bijwonen van vergaderingen volgens het geldende vacatiebesluit van het NCJ.

2.7 Clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen

Een cluster is een bundeling van meerdere richtlijnmodules rondom een centraal thema. In totaal zijn er 5 clusters, met 5 clusterwerkgroepen en één overkoepelende clusterstuurgroep. In 2023 is de eerste clusterwerkgroep voor het cluster Opvoeden & Ondersteunen samengesteld en is in mei 2023 gestart. De volgende clusterwerkgroepen worden gefaseerd ingericht en gaan van start in 2024 en 2025. Ook de clusterstuurgroep wordt op een later moment samengesteld (verwachting 2024-2025). Er is momenteel nog sprake van een overgangperiode waarin komende jaren wordt toegewerkt naar de verdere invulling van de clusters.

Indeling clusters

Er zijn 5 clusters waaronder de JGZ Richtlijnen(modules) zijn verdeeld:

Cluster: Opvoeden en Ondersteunen

Cluster: Groei en Voeding

Cluster: Psychosociaal en Gedrag

Cluster: Ontwikkeling en Zintuigen

Cluster: Het Lichaam

Zie *Bijlage 1* voor een gedetailleerder overzicht van welke richtlijnen onder welk cluster vallen.

Clusterstuurgroep

Positionering clusterstuurgroep

De overkoepelende clusterstuurgroep heeft de regie over de ontwikkeling en het onderhoud van de richtlijnmodules in de clusters. De clusterstuurgroep wordt hierbij methodologisch en procesmatig ondersteund door de richtlijnontwikkelaar, waarbij de clusterstuurgroep eindverantwoordelijk is.

Opdracht clusterstuurgroep

De clusterstuurgroep heeft de volgende opdracht:

- regie voeren over de ontwikkeling en het onderhoud van de richtlijnmodules in het cluster;
- beoordeling van de actualiteit van de richtlijnmodules (programmering);
- prioritering welke richtlijnmodules worden herzien of nieuw ontwikkeld;
- zet opdracht uit naar clusterwerkgroep en bewaakt de voortgang van de ontwikkeling en herziening van de richtlijnmodules in het cluster;
- besluitvorming over de commentaarronde (open versus gesloten) en de praktijktest (wel of niet noodzakelijk) en neemt daarin het advies van de RAC en de clusterwerkgroep mee;
- input geven voor het plan van aanpak van de praktijktest;
- richtlijnmodules voorleggen aan de RAC voor commentaar resp. autorisatie;
- verantwoording afleggen aan ZonMw over de programmering, prioritering, ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules door middel van een jaarverslag.

De richtlijnontwikkelaar voert bovenstaande opdracht in samenwerking met de clusterstuurgroep uit.

Samenstelling clusterstuurgroep

De clusterstuurgroep bestaat uit minimaal 6 gemandateerde vertegenwoordigers van de primair betrokken beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA). In de clusterstuurgroep zijn bij voorkeur alle disciplines (jeugdartsen, verpleegkundig specialisten, jeugdverpleegkundigen en doktersassistenten) vertegenwoordigd. Het NCJ coördineert de samenstelling van de clusterstuurgroep, de RAC heeft hierbij een adviserende rol. De beroepsverenigingen vaardigen uiteindelijk de leden af voor de clusterstuurgroep. Er wordt een onafhankelijke voorzitter aangesteld. In de clusterstuurgroep wordt onderling afgestemd wie voor welk cluster een aandachtsgebied heeft. De clusterstuurgroep wordt ondersteund door een richtlijnontwikkelaar en een secretaris. De clusterstuurgroep heeft een mandaat voor 3-6 jaar. De clusterstuurgroep stemt af met de RAC. Voor de clusterstuurgroepleden is vacatievergoeding beschikbaar.

Werkwijze en besluitvorming clusterstuurgroep

De clusterstuurgroep komt gemiddeld 4 a 5 keer per jaar bijeen. Het NCJ coördineert deze bijeenkomsten. Zo kan er een eenduidige werkwijze en onderlinge aansluiting van modules binnen en tussen de clusters gewaarborgd worden. Het uitgangspunt is om overlap en tegenstrijdigheden te voorkomen. Daarnaast worden ook clusteroverstijgende onderwerpen (generieke modules) besproken. De clusterstuurgroep streeft bij besluitvorming primair naar consensus. Zie *Bijlage 2* voor taken en verantwoordelijkheden van de leden van de clusterwerkgroep en *Bijlage 3* voor het competentieprofiel.

Clusterwerkgroep

Positionering clusterwerkgroep

De clusterwerkgroep is samen met de richtlijnontwikkelaar verantwoordelijk voor het uitwerken van de richtlijnmodules volgens de gebruikelijke methode van evidence-based richtlijnontwikkeling. De clusterwerkgroep is eindverantwoordelijke voor de inhoud van de modules. De richtlijnontwikkelaar

is verantwoordelijk voor de methodologische uitvoering en procesmatige ondersteuning.

Opdracht clusterwerkgroep

De clusterwerkgroep heeft de volgende opdracht:

- input geven op verzoek van de clusterstuurgroep voor de programmering en prioritering van richtlijnmodules;
- input geven op de ontwikkeling of herziening van richtlijnmodules in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar die dit verwerkt in de richtlijnmodules;
- afstemming met de clusterstuurgroep over de commentaarronde (open versus gesloten) en de praktijktest (wel of niet noodzakelijk);
- input geven voor het plan van aanpak van de praktijktest;
- afgeleide producten opleveren, zoals BDS-protocol, informatie voor ouders en/of jeugdigen in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar;
- tijdens de ontwikkeling of herziening van richtlijnmodules de betrokkenheid van de eigen achterban borgen en regelmatig terugkoppelen aan de achterban;
- afstemming met de clusterstuurgroep over de voortgang.

De richtlijnontwikkelaar voert bovenstaande opdracht in samenwerking met de werkgroep uit.

Samenstelling clusterwerkgroep

De clusterwerkgroep bestaat uit gemandateerde afgevaardigden vanuit de AJN, V&VN, NVDA, aangevuld met vertegenwoordiging van andere betrokken beroepsgroepen, vertegenwoordiging van jeugdigen en ouders en andere inhoudelijke experts. In de clusterwerkgroep zijn bij voorkeur alle disciplines (jeugdartsen, verpleegkundig specialisten, jeugdverpleegkundigen en doktersassistenten) vertegenwoordigd. Er dient in de clusterwerkgroep een goede balans te zijn tussen de wetenschappers, overige deskundigen en uitvoerende JGZ-professionals, waarbij minimaal 50% een JGZ-achtergrond heeft. Het NCJ coördineert de samenstelling van de clusterwerkgroep, de RAC heeft hierbij een adviserende rol. De beroepsverenigingen vaardigen uiteindelijk de JGZ-professionals af die deelnemen aan de clusterwerkgroep. Er wordt gestreefd naar een diverse samenstelling (werkervaring, leeftijd, achtergrond, JGZ-organisatie, regio etc.). Er wordt een onafhankelijke voorzitter aangesteld met gedegen kennis van de JGZ. De clusterwerkgroep bestaat uit ongeveer 15 leden. De clusterwerkgroep wordt ondersteund door een richtlijnontwikkelaar. De richtlijnontwikkelaar zorgt o.a. voor de methodologische expertise, begeleiding van het ontwikkelproces en het schrijven van de teksten (zie 2.8). De clusterwerkgroep heeft een mandaat voor 3-6 jaar. Voor de clusterwerkgroepleden is vacatievergoeding beschikbaar.

Werkwijze en besluitvorming clusterwerkgroep

De clusterwerkgroep komt gemiddeld 4 tot 6 keer per jaar bijeen. De clusterwerkgroep streeft bij besluitvorming primair naar consensus. Zie Bijlage 2 voor taken en verantwoordelijkheden van de leden van de clusterwerkgroep en Bijlage 3 voor het competentieprofiel.

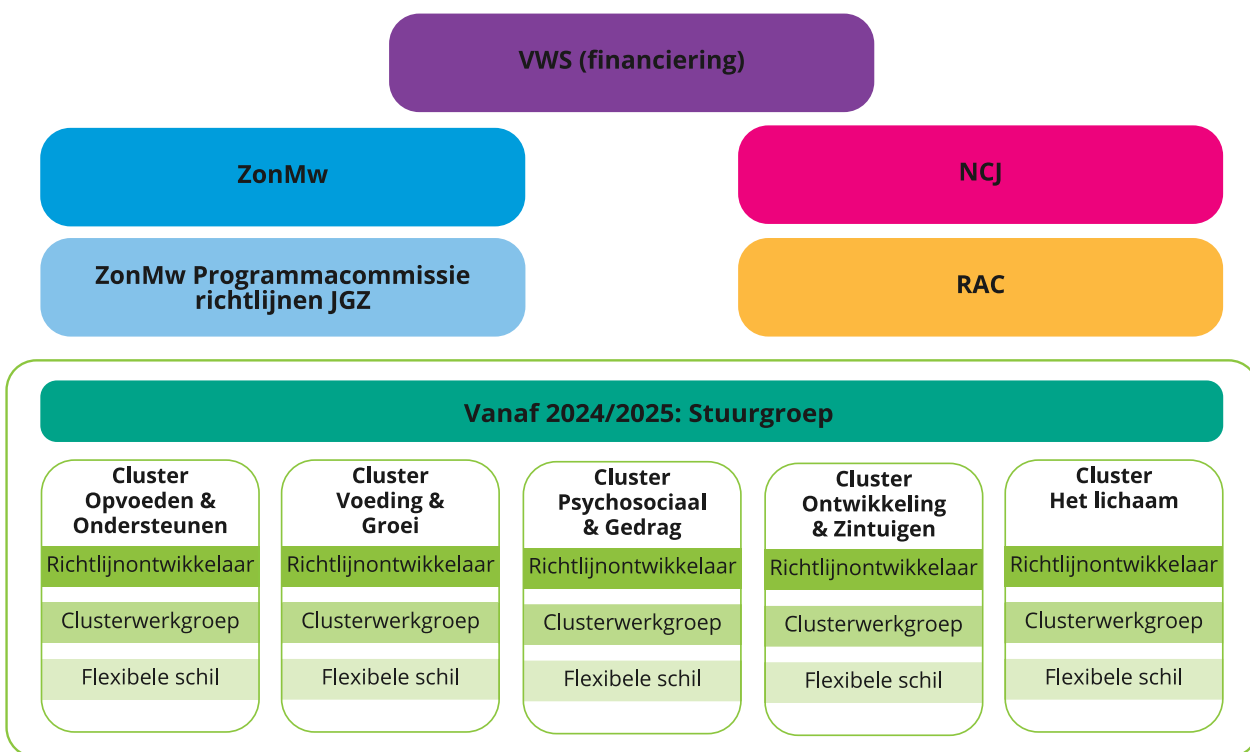
Flexibele schil

Aanvullend aan de clusterwerkgroep is er een zogenoemde 'flexibele schil' beschikbaar met professionals die expertise hebben op één of meerdere richtlijnmodules in het desbetreffende cluster. Deze professionals zijn niet afgevaardigd als werkgroep lid, maar de expertise kan mogelijk wel relevant zijn voor de herziening van de richtlijnen/richtlijnmodules binnen het cluster. Het NCJ houdt een overzicht bij van geïnteresseerde professionals die graag een bijdrage willen leveren aan ontwikkeling, herziening en onderhoud van een of meer richtlijnen. De clusterwerkgroep leden kunnen op deze manier, indien relevant, vrijblijvend contact opnemen met de professionals uit de flexibele schil. Deze professionals kunnen bevroegd worden voor verdere afstemming, meelesen of input geven op specifieke onderdelen uit de richtlijn. Een professional in de flexibele schil neemt dus niet deel in de clusterwerkgroep, maar in een vrijblijvende meelesegroep/klankbordgroep om expertise in te brengen op verzoek van een clusterwerkgroep lid. De flexibele schil kan bestaan uit JGZ-professionals, maar ook andere inhoudelijke experts buiten de JGZ.

2.8 Richtlijnontwikkelaars

Richtlijnontwikkelaars worden in het JGZ richtlijnenproces ingezet door de clusterstuurgroep voor methodologische expertise, begeleiding van het ontwikkelproces en schrijven van de teksten. Zij bieden ook methodologische ondersteuning bij de programmering en prioritering van richtlijnmodules. Daarnaast zijn richtlijnontwikkelaars verantwoordelijk voor de kwaliteit van de ontwikkeling van de richtlijnmodules; voor het proces van evidence-based richtlijnontwikkeling en de vertaalslag van de evidence naar de aanbevelingen. Zij schrijven de teksten van de richtlijnmodules met input van de clusterwerkgroep. De eventuele praktijktest wordt uitgevoerd door de richtlijnontwikkelaars. De organisatorische en projectmatige ondersteuning van de clusterwerkgroep wordt ook verzorgd door de richtlijnontwikkelaar. De richtlijnontwikkelaars leggen, samen met de clusterstuurgroep, verantwoording af over het ontwikkelproces aan ZonMw (zie 4.7 Jaarverslag).

Figuur 1. Primaire betrokken partijen bij modulair onderhoud



Bekijk de toelichting op de volgende pagina.

ZonMw

- Programmeren en financieren ontwikkeling/herziening/omzetten richtlijnen
- Procesbewaking
- Secretariaat Programmacommissie

NCJ

- Regiefunctie JGZ richtlijnencycclus
- Secretariaat RAC en clusterstuurgroep
- Beheer van de JGZ Richtlijnmodules
- Ondersteuning bij richtlijnontwikkeling, onderhoud en implementatie.

ZonMw programma-commissie richtlijnen JGZ

- Beoordeling aanvragen
- Monitoring en advisering voortgang
- Advisering bij programmering, verspreiding en implementatie

RAC

- Adviseren over inhoud JGZ Richtlijnen
- Autoriseren nieuwe/herziene richtlijnmodules

Richtlijnontwikkelaar

- Methodologische expertise
- Begeleiding van het ontwikkel/herzien en omzet proces
- Schrijven teksten voor richtlijnmodules met input van clusterwerkgroep
- Organisatorische en projectmatige ondersteuning clusterwerkgroep

Stuurgroep

- Regie op alle clusters met richtlijnmodules
- Beoordelen actualiteit modules op basis van input uit de verschillende clusters
- Prioriteren ontwikkeling/herziening modules
- Bewaken van de voortgang

Clusterwerkgroep

- Betrokken bij het gehele cluster, geeft terugkoppeling aan achterban
- Input beoordeling actualiteit richtlijnmodules
- In samenwerking met richtlijnontwikkelaar richtlijnmodules herzien en/of ontwikkelen.
- Input plan van aanpak praktijktest indien deze nodig is.

Flexibele schil

- Geeft advies op specifieke inhoudelijke onderwerpen of bij specifieke vragen vanuit de clusterwerkgroep.

- In de RAC zijn de volgende partijen vertegenwoordigd: NVDA, V&VN, AJN, GGD GHOR en ActiZ.
- In de clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen zijn leden afgevaardigd namens de JGZ beroepsverenigingen (NVDA, V&VN, AJN), dit wordt aangevuld met experts op het thema en jeugdigen en ouders worden betrokken.

2.9 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)

De IGJ heeft een toezichthoudende rol op de kwaliteit van uitvoering van de JGZ. Onderdeel daarvan is toezicht op de uitvoering van de richtlijnen in de praktijk. Om in dit kader goede afstemming te bereiken, is de IGJ als toehoorder bij de RAC aanwezig.

2.10 Jeugdigen en ouders

Richtlijnen dienen goed aan te sluiten op de meest gestelde vragen, voorkeuren en wensen van jeugdigen en ouders. Afstemming met deze doelgroep is ingebed in de gehele richtlijnontwikkelcyclus. Jeugdigen en ouders worden betrokken bij de clusterstuurgroep die nieuwe beschikbare kennis, behoeften en/of knelpunten vanuit het veld en jeugdigen en ouders agenderen. In iedere clusterwerkgroep zit een vertegenwoordiger namens jeugdigen en/of ouders. Daarmee kunnen zij het perspectief van jeugdigen en ouders inbrengen tijdens het ontwikkelproces en tijdens het toetsen van nieuwe kennis en/of aanbevelingen tijdens de praktijktesten. Daarnaast kunnen panels van jeugdigen en ouders bevestigd worden op specifieke onderdelen van een richtlijnmodule. Er wordt ook samengewerkt met diverse partijen die de inhoud van de richtlijnen toegankelijk en begrijpelijk maken voor jeugdigen en ouders.

2.11 Opleidingen

Werken volgens de richtlijnen is onderdeel van het professioneel handelen van JGZ professionals. Het gebruik van richtlijnen zou opgenomen moeten worden binnen de opleidingen van de toekomstige JGZ professionals en in bij- en nascholingen van professionals. Wanneer studenten belangstelling hebben voor richtlijnontwikkeling of implementatie van richtlijnen, kan er vanuit de JGZ opleidingen of de student contact opgenomen worden met het NCJ. Studenten kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan literatuuronderzoek. Deze input zou de clusterstuurgroep kunnen gebruiken bij het inschatten van de actualiteit van de verschillende richtlijnmodules en het prioriteren ervan. Daarnaast is het mogelijk dat studenten bijdragen aan de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules door de clusterwerkgroep. Ook kunnen studenten bijdragen bij de ontwikkeling en uitvoering van implementatie producten en activiteiten.

2.12 Pharos

Pharos wordt betrokken om vanuit hun expertise op het gebied van diversiteitsaspecten input te geven op conceptrichtlijnmodules. Per cluster wordt met Pharos afgestemd in welke fase van de richtlijnontwikkeling zij betrokken worden.

3. Randvoorwaarden

3.1 Communicatie

Alle betrokken organisaties nemen de communicatie over de JGZ richtlijnen(modules) via hun eigen wegen ter hand. Het NCJ heeft hierin een specifieke taak en onderneemt in het kader van de verspreiding en implementatie van richtlijnen de volgende communicatieactiviteiten:

- Het NCJ verstrekt algemene informatie aan JGZ-organisaties, opleidingsinstituten en andere betrokken partijen (VNG, IGJ, ActiZ, GGD GHOR Nederland, V&VN afdeling Maatschappij en Gezondheid, AJN, NVDA). Het betreft informatie over de stand van zaken bij JGZ richtlijnmodules: welke richtlijnmodules worden ontwikkeld of herzien, wanneer publicatie wordt verwacht, etc.
- Het NCJ communiceert over de werving voor deelname aan raadplegingen van JGZ-professionals, knelpuntenanalyses, stuur- en clusterwerkgroepen.
- Het NCJ communiceert over de planning van ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules.
- Het NCJ heeft regelmatig contact met JGZ-organisaties via het netwerk implementatie richtlijnen over de stand van zaken bij specifieke richtlijnen. Het Richtlijnen spel, de Richtlijnenapp en sociale media, zoals LinkedIn, Twitter, worden ingezet om de bekendheid van richtlijnen te vergroten.
- De beroepsverenigingen in de JGZ, ActiZ en GGD GHOR Nederland plaatsen informatie over de richtlijnen en een link naar de producten op de richtlijndatabase van het NCJ op hun website.
- Het NCJ publiceert, verspreidt en beheert de richtlijnen. Publicatie vindt plaats op de richtlijndatabase. Stroomdiagrammen, reeds bestaande samenvattingen, implementatietoolkit producten en ondersteunende producten voor het borgen en het monitoren van richtlijnen worden beschikbaar gesteld.

3.2 Financiering

De financiering van het richtlijntraject JGZ ziet er in grote lijnen als volgt uit:

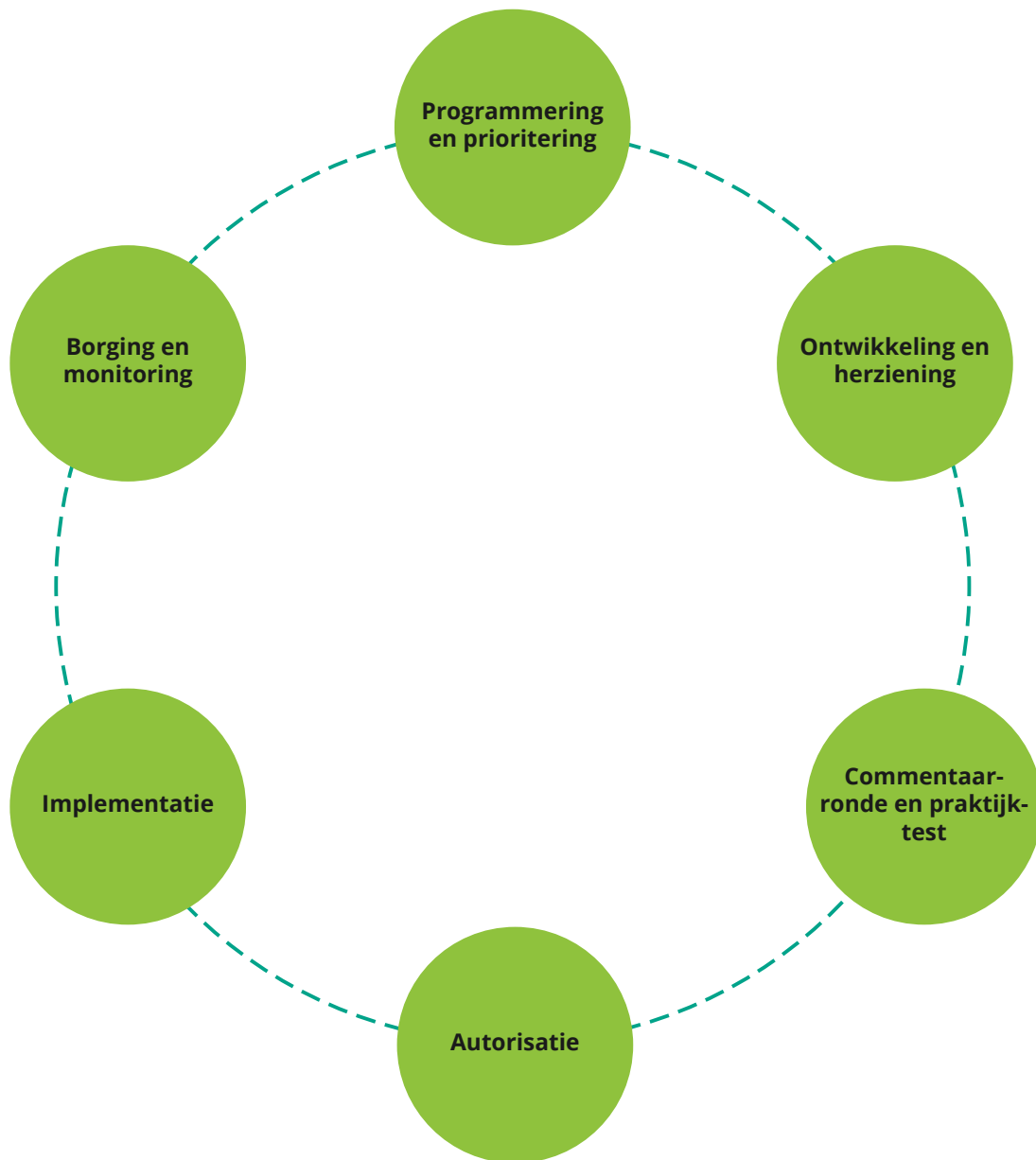
- ZonMw financiert via programmagelden van VWS de clusterstuurgroep- en clusterwerkgroepleden en richtlijnontwikkelaars met betrekking tot de uitvoering van de programmering en prioritering, de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules, de praktijktest en de implementatieproducten van richtlijnmodules.
- Het NCJ financiert vanuit het implementatiebudget van ZonMw de landelijke implementatie van richtlijnmodules in de JGZ en vanuit de instellingssubsidie van VWS haar regiefunctie, het secretariaat en het faciliteren van de RAC, het ondersteunen van de clusterstuurgroep en clusterwerkgroepen, publicatie, verspreiding en ondersteuning bij de borging en monitoring van richtlijnen.
- JGZ-organisaties zijn (financieel) verantwoordelijk voor de invoering van richtlijnen in de eigen organisatie.

4. Procedures richtlijnencyclus JGZ

De JGZ richtlijnencyclus is onder te verdelen in de volgende fasen:

1. Programmering en prioritering
2. Ontwikkeling en herziening
3. Commentaarronde en praktijktest
4. Autorisatie
5. Implementatie
6. Borging en monitoring

Figuur 2. Richtlijnencyclus



Op de volgende pagina's worden de procedures per fase beschreven.

4.1 Programmering en prioritering

Eenmalig

In 2021 is door ZonMw een programmeringsstudie uitgezet waarbij de richtlijnen onderverdeeld worden in afzonderlijke modules. Daarnaast is met een behoeftepeiling en literatuurstudie prioritering aan de modules gegeven en in kaart gebracht welke kennislacunes er in het veld zijn. De programmeringsstudie heeft een nieuwe programmaplaning opgeleverd waar de komende jaren (2023-2026) rondes uit worden gezet voor het ontwikkelen, herzien en omzetten van richtlijnmodules (Eindrapport Prioriteringsstudie 2022).

Reguliere cyclus

De clusterstuurgroep is verantwoordelijk voor de programmering en prioritering van de ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules, in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar. De clusterstuurgroep en richtlijnontwikkelaar inventariseren welke andere richtlijnen, die aansluiten op de richtlijnmodules in het cluster, reeds bestaan of in ontwikkeling zijn (internationaal, bij aanpalende beroepsgroepen, op aanpalende onderwerpen). Op dit moment is er nog geen clusterstuurgroep samengesteld, dit wordt naar verwachting in 2024-2025 ingericht.

Beoordeling op actualiteit richtlijnmodules en prioritering voor herziening/ontwikkeling

Feedback op richtlijnmodules kan uit verschillende bronnen komen, zoals ervaringen en knelpunten uit de praktijk, signalen vanuit het richtlijnspeel, vragen en opmerkingen via de richtlijndatabase, nieuwe literatuur en andere nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast kan een raadpleging uitgezet worden onder JGZ-professionals om te inventariseren aan welke nieuwe of herziene richtlijnmodules zij behoefte hebben. Bij de herziening van richtlijnmodules vormt dit de input voor de knelpuntenanalyse. Bij de ontwikkeling van nieuwe richtlijnmodules wordt een knelpuntenanalyse uitgevoerd.

Voor het bepalen van de geldigheid van de modules (need for update) en de prioritering voor herziening/ontwikkeling raadpleegt de clusterstuurgroep in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar de volgende partijen: clusterwerkgroep, (vertegenwoordiging van) jeugdigen en ouders en andere stakeholders, zoals voormalige werkgroepleden van de betreffende richtlijnen. Deze partijen worden gevraagd om te beoordelen of de module inhoudelijk nog geldig is, aangepast moet worden, samengevoegd kan worden met een andere module, of kan vervallen en wat de reden is van het niet geldig verklaren van de module. Tijdens deze raadpleging kunnen ook onderwerpen voor nieuwe modules worden aangedragen.

De respondenten van de raadpleging beoordelen de actualiteit van JGZ-richtlijnmodules aan de hand van criteria die zijn opgesteld tijdens de prioriteringsstudie. Deze criteria zijn gebaseerd op de procedure 'Modulair onderhoud van richtlijnen' van de FMS (2015) en de internationale UpPriority tool (Sanabria 2020) (zie checklist Bijlage 4). De geldigheid (need for update) wordt bepaald op basis van:

1. Impact van de (verlopen) aanbeveling(en) op de kwaliteit en veiligheid van de zorg;
2. Beschikbaarheid van relevant nieuw bewijs;
3. Actualiteit van de uitgangsvra(a)g(en) en/of aanbeveling(en) voor de huidige JGZ praktijk;
4. Bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en de aanbeveling(en) in de huidige JGZ praktijk;
5. Mate van behoefte aan een update bij professionals, ouders en jeugdigen;
6. Maatschappelijke impact van de richtlijn/module.

De uitkomst per module kan zijn:

- Module en aanbevelingen zijn nog geldig;
- Module heeft klein onderhoud nodig, zoals verbetering leesbaarheid, links aanpassen, (niet-inhoudelijke) correcties;
- Module kan samengevoegd worden met een andere module;
- Module is obsoleet en kan vervallen;
- Module is niet meer geldig en de aanbevelingen moeten worden geüpdatet.

De beoordeling op actualiteit en de prioritering van de modules wordt methodologisch uitgevoerd door de richtlijnontwikkelaar. De clusterstuurgroep verzamelt de resultaten van deze beoordeling, doet een voorstel voor herziening/ontwikkeling van richtlijnmodules en legt dit voorstel ter advisering voor aan de RAC. De richtlijnontwikkelaar stelt in samenwerking met de clusterstuurgroep een gestandaardiseerd plan van aanpak op voor herziening/ontwikkeling van richtlijnmodules in de betreffende ronde. Dit plan van aanpak wordt ingediend bij ZonMw. Dit plan van aanpak wordt ook gedeeld met de JGZ-managers in het periodiek overleg.

4.2 Ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules per cluster

De procedure voor ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules omvat de volgende stappen:

1. Richtlijnmodules worden in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de clusterstuurgroep ontwikkeld of herzien door de clusterwerkgroep, in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar. De richtlijnontwikkelaar wordt ingezet voor methodologische expertise, begeleiden van het ontwikkelproces en schrijven van de teksten. De doorlooptijd voor herziening van een module is 8-12 maanden, inclusief commentaarronde, eventuele praktijktest en autorisatieronde. De totale ontwikkelduur voor een nieuwe richtlijn is maximaal twee jaar, inclusief knelpuntenanalyse, commentaarronde, praktijktest en autorisatieronde.
2. De richtlijnmodules worden evidence-based ontwikkeld of herzien volgens de GRADE-methodiek, door de Dutch GRADE Network (zie nl.gradeworkinggroup.org) en voldoen aan (inter)nationaal geformuleerde en geaccepteerde kwaliteitscriteria (AQUA-leidraad, Toetsingskader, AGREE). De richtlijnontwikkelaar is verantwoordelijk voor het proces van evidence-based richtlijnontwikkeling.
3. De clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar levert de conceptmodules in het richtlijnendatabase-format, een stroomdiagram/beslisboom indien relevant en een overzicht van de kernaanbevelingen uit de conceptmodules aan bij het NCJ. Daarnaast levert zij na de praktijktest een overzicht aan van randvoorwaardelijke implicaties voor invoering die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn.
4. De clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar legt de conceptmodules voor aan de clusterstuurgroep en de RAC. De clusterstuurgroep en de RAC beoordelen de toepasbaarheid van de richtlijnmodules voor de praktijk en beslissen voor nieuwe modules in afstemming met de clusterwerkgroep welke aanbevelingen uit de richtlijnmodules kernaanbevelingen zijn. De clusterwerkgroep verwerkt de commentaren van de clusterstuurgroep, de RAC in de conceptmodules.
5. De clusterstuurgroep beslist of de commentaarronde open versus gesloten is, en of er een praktijktest nodig is. (zie Figuur 3 beslisboom; zie 4.3)
6. Indien van toepassing maakt de richtlijnontwikkelaar in samenwerking met de clusterstuurgroep en clusterwerkgroep een plan van aanpak voor de praktijktest. De clusterstuurgroep beoordeelt of praktijktesten uit verschillende clusters gecombineerd kunnen worden en neemt het advies van de RAC mee. (zie Figuur 3 beslisboom; zie 4.3)
7. De clusterstuurgroep legt de conceptmodules voor aan hun achterban in een open of gesloten commentaarronde op een wijze die zij passend vindt met de vraag of de richtlijn als zodanig toepasbaar is in de JGZ en of er zaken in staan die mogelijk de autorisatie kunnen belemmeren. De reactietermijn is 4-6 weken, afhankelijk van de omvang van de modules en de wijzigingen. Tegelijkertijd start de richtlijnontwikkelaar met de praktijktest.
8. Naast de ontwikkelde of herziene richtlijnmodules, worden de volgende (herziene) eindproducten opgeleverd: set indicatoren, aanbevelingen voor opname in DD JGZ, materialen voor ouders en/of jeugdigen (indien relevant), resultaten van de praktijktest. Deze eindproducten voldoen aan de eisen die beschreven zijn in Bijlage 3.
9. Bij het opstellen van nieuwe of herziene richtlijnmodules houdt de clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar rekening met de registratie van de aanbevelingen uit de richtlijn in het Digitaal Dossier JGZ (DD JGZ). Met ondersteuning van de beheerder van de BDS (Basisdataset) JGZ van het NCJ wordt een vertaling gemaakt van de kern- en overige aanbevelingen in de richtlijn naar een concept BDS protocol voor het DD JGZ op basis van de BDS JGZ. Dit concept protocol wordt beoordeeld door de BDS redactieraad van het NCJ.
10. Na het verwerken van het commentaar uit de commentaarronde en de praktijktest levert de

- clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar bij het NCJ het eindconcept van de richtlijnmodules, het eindconcept van het BDS protocol en (indien uitgevoerd) een overzicht van de resultaten van de praktijktest met aanbevelingen voor invoering van de richtlijn aan. Zo nodig wordt tevens het overzicht met randvoorwaardelijke implicaties aangepast op basis van de praktijktest.
11. De clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar legt het eindconcept van de nieuw ontwikkelde richtlijnmodules en herziene modules met grote wijzigingen en de bijbehorende stukken voor advies voor aan de RAC met de vraag of de richtlijn inhoudelijk en randvoorwaardelijk autoriseerbaar is.
 12. Het BDS protocol wordt door de clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar voorgelegd aan de redactieraad BDS voor advies aan de accorderingscommissie die beslist over eventueel ingediende wijzigingsverzoeken ten behoeve van registratie van de aanbevelingen uit de richtlijn conform de BDS.
 13. De clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar legt de eindversie van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules ter autorisatie aan de RAC voor (zie 4.4).
 14. Op grond van inhoudelijke autorisatie door de beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) en randvoorwaardelijke autorisatie door ActiZ en GGD GHOR Nederland stelt de RAC de richtlijnmodules formeel vast.

Schematische weergave van ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules

Wie	Clusterwerkgroep i.s.m. richtlijnontwikkelaar	Clusterstuurgroep i.s.m. richtlijnontwikkelaar	RAC
Wat			
Programmering en prioritering	Input en advies geven over actualiteit modules	Beoordeling actualiteit en prioritering	
		Voorleggen programmering en prioritering aan RAC	Advisering over programmering en prioritering
		Richtlijnontwikkelaar maakt voorstel voor financiering	
Ontwikkeling of herziening	Richtlijnmodule ontwikkelen of herzien		
Plan commentaarronde en praktijktest		Richtlijnontwikkelaar maakt plan van aanpak voor commentaarronde en praktijktest i.o.m. clusterwerkgroep en clusterstuurgroep	Advisering over commentaarronde en praktijktest
		Besluit over commentaarronde en praktijktest	
Commentaarronde	Conceptmodule voorleggen aan RAC		Commentaar geven op conceptmodule & conceptmodule voorleggen aan achterban in open of gesloten commentaarronde

	Wie	Clusterwerkgroep i.s.m. richtlijnontwikkelaar	Clusterstuurgroep i.s.m. richtlijnontwikkelaar	RAC
Wat				
		Conceptmodule aanleveren aan NCJ voor RL database		
		Concept-BDS-protocol opstellen		
Praktijktest		Richtlijnontwikkelaar voert praktijktest uit (indien van toepassing)		
Verwerken commentaar		Commentaar achterban op conceptmodule verwerken		
Autorisatie		Opleveren voorlopige eindversie module, BDS-protocol en resultaten praktijktest aan clusterstuurgroep en RAC		Autoriseren voorlopige eindversie richtlijnmodule
Vaststellen		Opleveren eindconcept module aan NCJ		
Rapportage			Jaarverslag opstellen voor RAC en ZonMw	

4.3 Commentaarronde en praktijktest

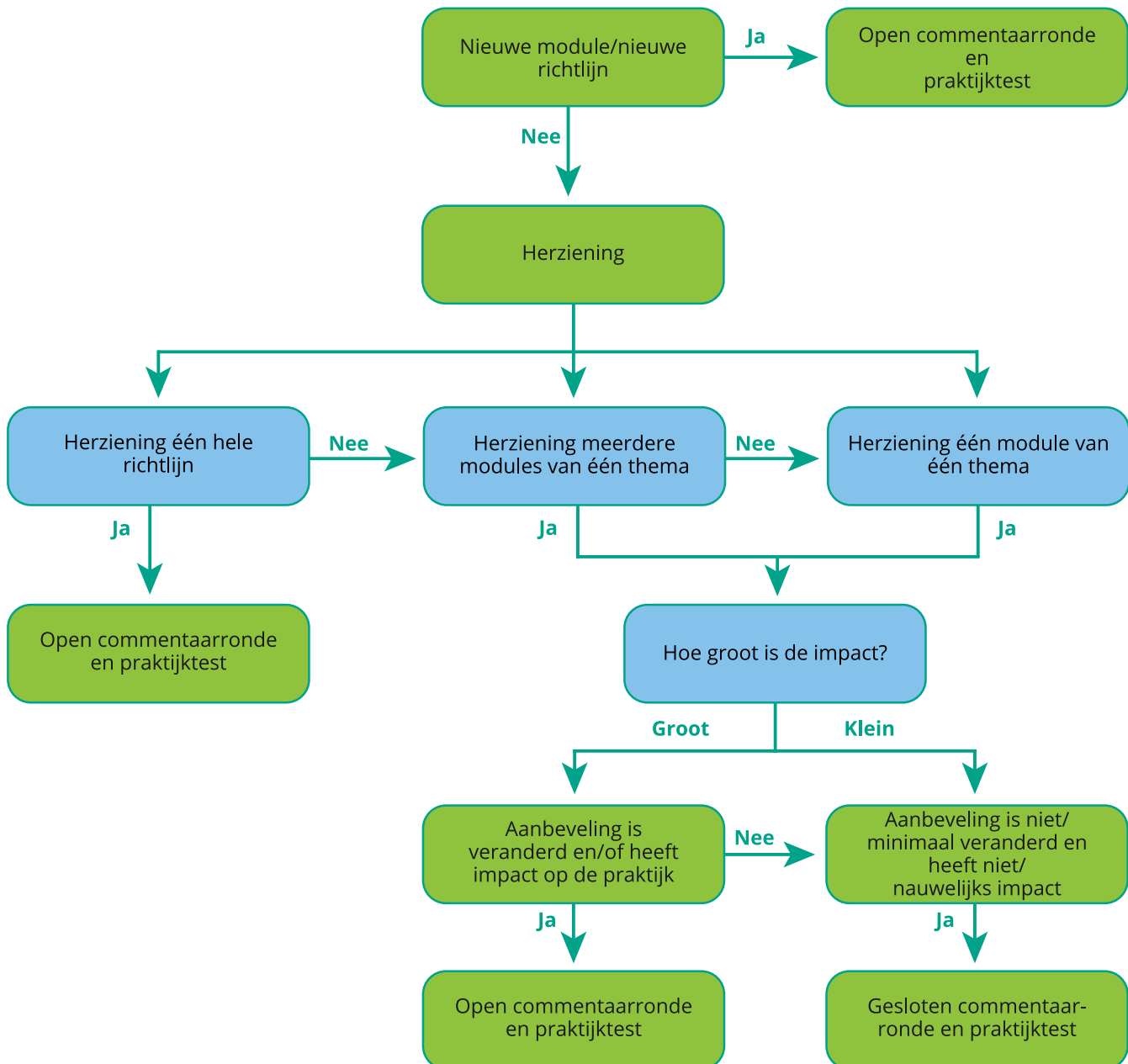
In de commentaarronde toetsen JGZ-professionals, JGZ-organisaties, (vertegenwoordigers van) jeugdigen en ouders en andere betrokkenen de richtlijnmodules op inhoud en toepasbaarheid. In een gesloten commentaarronde worden de conceptmodules voor commentaar voorgelegd aan de besturen van de betrokken partijen. Een open commentaarronde is een brede landelijke ronde waarin, naast de besturen van de betrokken partijen, iedereen de mogelijkheid heeft om commentaar te geven op de conceptmodules.

De praktijktest maakt onderdeel uit van de ontwikkelfase van een nieuwe richtlijnmodule en is bedoeld als gebruikerstest, om te komen tot een zo goed mogelijk implementeerbare richtlijnmodule en niet als 'voorloper' op de algehele implementatie. Of de commentaarronde open dan wel gesloten kan plaatsvinden en of een praktijktest noodzakelijk is, hangt af van een aantal factoren (zie Figuur 3).

Het is mogelijk dat een gehele richtlijn met verschillende modules, meerdere modules van één richtlijn of één module herzien dan wel ontwikkeld wordt. Na de ontwikkeling van nieuw ontwikkelde conceptrichtlijnmodules of bij grote herzieningen van richtlijnmodules vinden een open commentaarronde en een praktijktest plaats. Bij minimale wijzigingen, waarbij geen of minimale aanpassingen in de aanbevelingen zijn gedaan, die geen of minimale impact hebben op de praktijk, volstaat een gesloten commentaarronde en is een praktijktest niet noodzakelijk. Bij grotere wijzigingen, waarbij aanbevelingen zijn aangepast en waarbij de aanpassingen impact hebben op de praktijk, zijn een open commentaarronde en een praktijktest nodig (Figuur 3). De clusterwerkgroep adviseert de clusterstuurgroep over de commentaarronde (open of gesloten) en de praktijktest (wel of niet noodzakelijk). De clusterstuurgroep legt het advies voor aan de RAC en neemt daarna een besluit over de commentaarronde en de praktijktest.

De (open of gesloten) commentaarroude en de praktijktest vinden tegelijkertijd plaats. Dit wordt gecoördineerd door de richtlijnontwikkelaar. De uitkomsten van de commentaarroude en de praktijktest kunnen leiden tot aanpassingen van de conceptrichtlijnmodules.

Figuur 3. Beslisboom open versus gesloten commentaarroude en wel of geen praktijktest



4.4 Autorisatie

Na verwerking van de uitkomsten van de commentaarronde en de praktijktest, worden de richtlijnmodules voor autorisatie voorgelegd aan de RAC. De beroepsverenigingen (AJN, V&VN, NVDA) zijn als eigenaar verantwoordelijk voor de inhoudelijke autorisatie, ActiZ en GGD GHOR Nederland zijn verantwoordelijk voor de randvoorwaardelijke autorisatie van richtlijnmodules. Het autorisatieproces bestaat uit de volgende stappen:

1. De clusterwerkgroep/richtlijnontwikkelaar levert de eindversie van de richtlijnmodules (incl. andere eindproducten) aan bij de secretaris van de RAC met een overzicht van de aanpassingen, uiterlijk 4 weken voor de RAC vergadering waarin de richtlijn wordt geautoriseerd.
2. Het NCJ legt de richtlijn officieel ter autorisatie voor aan de vaste leden van de RAC. Daarbij wordt aan de vaste leden van de RAC gevraagd of naar hun mening de opmerkingen die in de vorige RAC vergadering met de richtlijnontwikkelaar zijn besproken in voldoende mate zijn verwerkt. Dit gebeurt per mail, waarbij de RAC tevens de notulen van de bespreking van de richtlijn ontvangt.
3. De overige RAC-leden worden per mail geïnformeerd over het autorisatieverzoek.
4. De richtlijnmodules worden geautoriseerd in een RAC vergadering.
5. Na autorisatie door de beroepsverenigingen, ActiZ en GGD GHOR Nederland stelt de RAC de richtlijn formeel vast. Het NCJ communiceert dit naar de praktijk, beroepsverenigingen, brancheorganisaties en overige stakeholders.

4.5 Implementatie

De verantwoordelijkheid voor de implementatie van richtlijnen in de eigen organisatie ligt bij de JGZ-organisaties. Het NCJ heeft hierin een ondersteunende en faciliterende taak. Om de implementatie succesvol te laten verlopen is het noodzakelijk dat in een vroeg stadium van de ontwikkeling van een richtlijn aan de implementatie wordt gewerkt en dat er een goede infrastructuur voor implementatie is.

Vroegtijdige start

Om de aandacht voor implementatie in een vroegtijdig ontwikkelingsstadium te realiseren, ziet de procedure er als volgt uit:

1. De clusterstuurgroep/richtlijnontwikkelaar levert zo vroeg mogelijk na de praktijktest een overzicht met randvoorwaardelijke implicaties aan het NCJ met betrekking tot de invoering die op voorhand bekend dan wel te verwachten zijn of uit praktijktest naar voren komen.
2. De clusterstuurgroep/richtlijnontwikkelaar levert bij de voorlopige eindversie van de richtlijn (na de praktijktest) inhoudelijke aandachtspunten voor (de invoering van) de richtlijn aan.

Infrastructuur implementatie

Het NCJ heeft een implementatiestructuur opgezet die bestaat o.a. uit de volgende elementen:

- Netwerk implementatie richtlijnen: het NCJ heeft alle JGZ-organisaties uitgenodigd deel te nemen aan het netwerk implementatie richtlijnen; sinds 2014 participeren alle JGZ-organisaties. In het netwerk participeren medewerkers die in de eigen organisatie de invoering van richtlijnen coördineren, ofwel de implementatiefunctionarissen genoemd. Definitieve richtlijnmodules worden aan het netwerk beschikbaar gesteld.
- Ontwikkelen implementatietoolkit materialen: bij elke richtlijn worden materialen ontwikkeld die de invoering van de richtlijn in de praktijk ondersteunen. Het NCJ coördineert dit en ontwikkelt het in samenwerking met de richtlijnontwikkelaars.
- (Vertegenwoordiging van) jeugdigen en ouders worden betrokken bij de implementatie van de richtlijnmodules. Ze worden betrokken bij de ontwikkeling van informatie voor ouders en jeugdigen over de richtlijn. Daarnaast wordt het perspectief van jeugdigen en ouders, waar relevant, meegenomen in de implementatieproducten en activiteiten.
- Het NCJ organiseert een vraagbaakfunctie voor het gehele JGZ-veld.
- Het NCJ heeft goede contacten met opleidings- en nascholingsorganisaties, informeert hen over de stand van zaken betreffende richtlijnen en stelt de richtlijn en implementatietoolkit

beschikbaar voor onderwijsdoeleinden. Daarnaast biedt het NCJ een stage-etalage aan met verschillende stagemogelijkheden met betrekking tot de richtlijnen, zodat studenten bij kunnen dragen aan de ontwikkeling en implementatie van richtlijnmodules.

- Het NCJ draagt zorg voor de verspreiding van nieuwe richtlijnmodules, het onderhoud van de richtlijndatabase en stimuleert de implementatie van ontwikkelde richtlijnmodules waar mogelijk via geavanceerde methoden zoals bijvoorbeeld e-learning.

De modulaire ontwikkeling en herziening van richtlijnmodules vraagt om een aangepaste werkwijze van implementatie van richtlijnmodules. De huidige implementatiestructuur moet hierop worden aangepast. Het NCJ ondersteunt JGZ-organisaties bij de implementatie van nieuw ontwikkelde en herziene richtlijnmodules. In het *implementatieprogramma JGZ Richtlijnen 2019-2024* heeft het NCJ een eerste voorstel gedaan, dat nog verder uitgewerkt moet worden.

4.6 Borging en monitoring

Het borgen van richtlijnen in de JGZ-organisatie bevordert het juiste gebruik van richtlijnen, zoals de richtlijn bedoelt, rekening houdend met de behoeften en context van jeugdigen en ouders. Borging is nodig op verschillende niveaus binnen een organisatie: het beleid, de systemen (bijv. kwaliteitssystemen) en de uitvoering. Om inzicht te krijgen in het daadwerkelijke gebruik van richtlijnen is het nodig het gebruik ervan te meten. Inzicht in de wijze van gebruik in de eigen organisatie geeft JGZ-organisaties de kans te sturen op hun implementatie- en borgingsstrategieën. Omdat veel meetmethodes tevens de borging stimuleren heeft het NCJ een borgings- en monitoringsstructuur ontwikkeld waarmee het NCJ de JGZ-organisaties kan ondersteunen bij de borging en monitoring van gebruik van richtlijnen in de eigen organisatie. Het NCJ biedt bij elke richtlijn een toolkit aan met producten ter borging van de richtlijnen (zoals Quickscan Borging, monitoringsvragenlijsten per richtlijn). Deze toolkit komt 6-12 maanden na de publicatie van de richtlijn beschikbaar. In het *implementatieprogramma JGZ Richtlijnen 2019-2024* wordt het aanbod van tools voor borging aangepast, uitgebreid en het gebruik ervan gestimuleerd.

4.7 Jaarverslag per cluster

Jaarlijks stelt de clusterstuurgroep in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar een gestandaardiseerd jaarverslag op. Het jaarverslag beschrijft de programmering en prioritering van richtlijnmodules, zowel het proces als de uitkomst. Daarnaast beschrijft het jaarverslag de gevolgde methodiek voor herziening of ontwikkeling van modules.

Voor grote herzieningen en nieuw ontwikkelde modules besteedt het jaarverslag daarnaast aandacht aan onderstaande punten:

- Welke aanbevelingen specifiek geformuleerd zijn naar aanleiding van diversiteitsaspecten van de doelgroep, zoals sekse, leeftijd, etniciteit, sociaal economische status, chronische ziekte en/of handicap.
- Op welke manier er aangesloten is bij het Landelijk Professioneel Kader.
- Hoe het perspectief van jeugdigen en ouders vorm heeft gekregen.
- De resultaten van de commentaarrronde en de praktijktest.
- Op welke wijze verbinding is gemaakt met samenwerkingspartners in het jeugdveld of hoe deze wordt gestimuleerd.
- Hoe betrokkenheid van het praktijkveld en relevante (keten-)partners is gerealiseerd.
- Hoe de richtlijnmodules zijn afgestemd op registratie conform de Basisdataset JGZ, hoe de aanbevelingen te registreren (beschreven in het BDS-protocol) en voor welke aanbevelingen een wijzigingsvoorstel is ingediend.
- Hoe er afstemming is gezocht met andere richtlijnen over aanpalende thema's, indien van toepassing.
- Kennislacunes/aanbevelingen voor onderzoek die naar voren zijn gekomen tijdens de prioritering en uit het literatuuronderzoek.

Het jaarverslag besteedt bij kleine herzieningen waar relevant aandacht aan bovenstaande punten. De clusterstuurgroep levert het jaarverslag op aan ZonMw. Dit jaarverslag wordt ook gedeeld met de JGZ-managers in het periodiek overleg.

Bronnen

Notitie richtlijnen versie 1 (maart 2012)

1. 'Op koers naar een verantwoorde JGZ', evaluatierapport RAC, augustus 2010
2. 'Essentiële activiteiten en infrastructuur voor de landelijke invoering en monitoring van het gebruik van de JGZ richtlijnmodules', TNO, december 2010
3. Verslag 'Het Gesprek', RAC, januari 2011
4. Brief RAC aan NCJ d.d. 28 maart 2011
5. 'Richtlijn voor Richtlijnen, herziene versie', Regieraad Kwaliteit van Zorg, april 2011
6. 'Tussentijdse evaluatie ZonMw-programma Richtlijnen Jeugdgezondheid', ZonMw, mei 2011

Notitie richtlijnen versie 2 (januari 2015):

7. 'Notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Procedures rond ontwikkeling, implementatie en onderhoud van richtlijnen jeugdgezondheidszorg', NCJ, maart 2012.
8. Handboek evidence-based richtlijnontwikkeling, Bohn Stafleu van Loghum, 2014

Notitie richtlijnen versie 3 (januari 2023):

9. 'Notitie Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Procedures rond ontwikkeling, implementatie en onderhoud van richtlijnen jeugdgezondheidszorg', NCJ, januari 2015
10. AQUA Leidraad, Zorginstituut Nederland, 2021
11. Rapport Herziening, Versnelling en Vernieuwing Richtlijnen JGZ, IQ Healthcare, 2017
12. Rapport Modulaire vormgeving richtlijnen Jeugdgezondheidszorg, Miranda Langendam, Amsterdam UMC 2021
13. Rapport Richtlijnen Jeugdgezondheidszorg. Slimmer & Sneller, GGD Fryslân, 2019
14. Eindrapport Prioriteringsstudie JGZ Richtlijnen; Samen naar gedragen JGZ Richtlijnmodules, TNO, 2022

Bijlage 1 - Indeling van de clusters

Versie 1, februari 2023

Cluster Het lichaam

- Astma (2020)
- Extremiteten (2019)
- Heupdysplasie (2018)
- Hartafwijkingen (2017)
- Huidafwijkingen (2012)
- Hyperbilirubinemie (2008, NVK-richtlijn, deels JGZ)
- Niet-scrotale testis (NST) (2012, multidisciplinair)

Cluster Ontwikkeling & zintuigen

- Houding en bewegen (2020)
- Motorische ontwikkeling (2019)
- Opsporen oogafwijkingen (2019)
- Taalontwikkeling (2018)
- Voorkeurshouding en schedelvervorming (2012)
- Vroegtijdige opsporing van gehoorverlies bij kinderen en jongeren (2016)

Cluster Psychosociaal & gedrag

- ADHD (2015)
- Autismespectrumstoornissen (2015)
- Angst (2016)
- Depressie (2016)
- Psychosociale problemen (2016)
- Pesten (2014)

Cluster Voeding & groei

- Borstvoeding (2015, multidisciplinair)
- Lengtegroei (2019)
- Ondergewicht (2019)
- Overgewicht (2012)
- Voeding en eetgedrag (2013, aanpassing 2017)
- Voedselovergevoeligheid (2014)
- Vroeg en/of small voor gestational age (SGA) geboren kinderen (2013)

Cluster Opvoeden & ondersteunen

- Begeleiding gezin bij overlijden kind (2009)
- Excessief huilen (2013, multidisciplinair)
- Gezonde slaap en slaapproblemen bij kinderen (2017)
- Kindermishandeling (2016)
- Opvoedondersteuning (2013)
- Ouder-kindrelatie (2021)
- Seksuele ontwikkeling (2014)
- Preventie wiegendood (2009, Landelijke Samenwerkingsafspraken 2017)
- Zindelijkheid van urine en feces (2011)

- Deze indeling is een eerste concept. Als blijkt dat bepaalde richtlijnen of modules beter onder een ander cluster kunnen vallen, dan wordt dit in afstemming met de clusterstuurgroep en de RAC verplaatst naar een ander cluster.
- Generieke modules worden ondergebracht in of toegewezen aan een van de clusters voor ontwikkeling en onderhoud. In de clusterstuurgroep wordt dit afgestemd.

Op de website van het NCJ staat de actuele planning welke richtlijn wanneer in herziening gaat en welke generieke modules op de planning staan voor ontwikkeling.

Bijlage 2 - Verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden

Versie 1, februari 2023

Verwachtingen van de clusterstuurgroep en clusterwerkgroep

Leden van de clusterstuurgroep en clusterwerkgroep:

- Worden in principe voor 3 jaar gemandateerd met mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 3 jaar; voor vertegenwoordigers van jeugdigen en ouders kan maatwerk nodig zijn (er dienen hierover aparte afspraken gemaakt te worden);
- Zorgen voor een up-to-date belangenverklaring die bij aanvang van de reguliere jaarlijks cyclus beoordeeld wordt;
- Zijn beschikbaar voor ongeveer 4 à 6 (fysieke of online) vergaderingen per jaar;
- Borgen de betrokkenheid van de eigen achterban en koppelen regelmatig terug naar deze achterban.

Taken en verantwoordelijkheden leden clusterstuurgroep

- Regie voeren over de ontwikkeling en het onderhoud van de richtlijnmodules in het cluster
- Actualiteit van de richtlijnmodules beoordelen
- Herziening of nieuwe ontwikkeling van richtlijnmodules prioriteren
- Zet opdracht uit naar clusterwerkgroep en bewaakt de voortgang van de ontwikkeling en herziening van de richtlijnmodules in het cluster
- Besluiten over commentaarronde (open versus gesloten) en praktijktest (wel of niet noodzakelijk)
- Input geven voor het plan van aanpak van de praktijktest
- Concept-richtlijnmodules voorleggen aan de RAC
- Afstemmen met de RAC over bovengenoemde taken en verantwoordelijkheden
- Verantwoording afleggen aan ZonMw over bovenstaande

Taken en verantwoordelijkheden leden clusterwerkgroep

- Actualiteit van de richtlijnmodules beoordelen
- Herziening of nieuwe ontwikkeling van richtlijnmodules prioriteren
- Richtlijnmodules herzien en/of ontwikkelen volgens de methodiek van evidence-based richtlijnontwikkeling in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar
- Afstemmen met de clusterstuurgroep over de commentaarronde (open of gesloten) en de praktijktest (wel of niet noodzakelijk)
- Input geven voor het plan van aanpak van de praktijktest
- Afgeleide producten opleveren, zoals BDS-protocol, informatie voor ouders en/of jeugdigen
- Tijdens proces van herziening/ontwikkeling regelmatig terugkoppelen naar eigen achterban en betrokkenheid van achterban borgen
- Afstemmen met de clusterstuurgroep over bovengenoemde taken en verantwoordelijkheden

Bijlage 3 - Competentieprofiel clusterleden

Versie 1, mei 2023

- Een lid of voorzitter van de clusterstuurgroep of clusterwerkgroep wordt in principe voor 3 jaar gemandateerd vanuit de beroepsorganisatie met mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 3 jaar.
- Een clusterwerkgroep / clusterstuurgroep komt gemiddeld 4-6 keer per jaar bijeen. Deze bijeenkomsten zijn afwisselend fysiek en digitaal. Elke bijeenkomst duurt ongeveer 2-3 uur met 2 uur voorbereidingstijd. Op jaarbasis betekent dit een inzet van maximaal ongeveer 30 uur.
- Er is vacatievergoeding beschikbaar voor deelname, dit is een vergoeding per deelgenomen bijeenkomst incl. voorbereidingstijd. Deze vergoeding gaat naar de organisatie wanneer er wordt deelgenomen vanuit werkuren. Bij deelname vanuit eigen tijd, dan ontvang je de vergoeding persoonlijk.
- Het is mogelijk om accreditatiepunten te ontvangen voor deelname, hoeveel en hoe is afhankelijk van de voorwaarden per kwaliteitsregister.
- Naast de vergoeding ontvangen deelnemers een training richtlijnontwikkeling. Zo hebben zij de juiste handvatten om goed mee te denken in de clusterstuurgroep of de clusterwerkgroep. Ook wordt er een training aangeboden op het gebied van diversiteit zodat de richtlijnen nog beter aansluiten bij de vragen die gesteld worden door ouders en jeugdigen. Mogelijkheden voor accreditatie voor deze trainingen worden nog uitgezocht.

Competentieprofiel voorzitter clusterwerkgroep

- Heeft gedegen kennis van de JGZ
- Is onafhankelijk en onpartijdig
- Kan actief luisteren en effectief communiceren
- Geeft iedereen voldoende de ruimte om zijn/haar inbreng te geven
- Kan goed samenvatten en is in staat om tot een gezamenlijk besluit te komen
- Kan een verbindende en bemiddelende rol spelen binnen de eigen clusterwerkgroep en met de (voorzitters van de) andere clusterwerkgroepen en de clusterstuurgroep.
- Heeft een helicopterview, is in staat overzicht te houden over het eigen cluster in samenhang met de andere clusters
- Overziet welke andere relevante ketenpartners bij het cluster betrokken kunnen worden en met welke richtlijnen uit andere sectoren afgestemd kan worden.
- Heeft wetenschappelijke kennis en ervaring en/of kan evidence-based denken en wetenschap vertalen naar de praktijk
- Heeft gedegen kennis van richtlijnontwikkeling
- Positieve visie op burgerparticipatie
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel clusterwerkgroepleden (voor JGZ-professionals)

- Is werkzaam binnen de JGZ en maakt gebruik van de richtlijnen
- Is vertegenwoordiger namens de eigen beroepsvereniging (of is bereid dit te worden) en houdt de beroepsvereniging actief op de hoogte van ontwikkelingen binnen het cluster
- Heeft kennis en ervaring met betrekking tot één of meerdere richtlijnmodules binnen het cluster
- Kan een actieve bijdrage leveren aan het actualiseren van alle modules uit het cluster en is bereid de benodigde kennis hiervoor op te doen
- Kan de bij de clusterwerkgroep gevormde flexibele schil van collega's uit het werkveld met specifieke expertise raadplegen en deze input inbrengen in de clusterwerkgroep.
- Heeft kennis over draagvlak in het eigen werkveld
- Kan samenwerken met de andere leden van de werkgroep en de richtlijnontwikkelaar om nieuwe wetenschappelijke kennis te vertalen naar de praktijk en om feedback op de richtlijnen vanuit het werkveld te beoordelen.

- Kan organisatie-overstijgend denken
- Is in staat om in een groepsdiscussie de belangen van de achterban te behartigen
- Positieve visie op burgerparticipatie;
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel clusterwerkgroepleden (voor externe inhoudskundigen)

- Is bij voorkeur vertegenwoordiger van een beroepsvereniging en houdt de beroepsvereniging actief op de hoogte van ontwikkelingen binnen het cluster
- Heeft kennis en ervaring met betrekking tot één of meerdere richtlijnmodules binnen het cluster
- Heeft kennis over draagvlak in het eigen werkveld
- Kan samenwerken met de andere leden van de werkgroep en de richtlijnontwikkelaar om nieuwe wetenschappelijke kennis te vertalen naar de praktijk en om feedback op de richtlijnen vanuit het werkveld te beoordelen
- Kan organisatie-overstijgend denken
- Is in staat om in een groepsdiscussie de belangen van de achterban te behartigen
- Positieve visie op burgerparticipatie
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel voorzitter clusterstuurgroep

- Heeft gedegen kennis van de JGZ
- Is onafhankelijk en onpartijdig
- Kan actief luisteren en effectief communiceren
- Geeft iedereen voldoende de ruimte om zijn/haar inbreng te geven
- Kan goed samenvatten en is in staat om tot een gezamenlijk besluit te komen
- Kan een verbindende en bemiddelende rol spelen binnen de clusterstuurgroep en tussen de clusterstuurgroep en de clusterwerkgroepen
- Heeft een helicopterview, is in staat overzicht te houden over de clusters en de samenhang in activiteiten tussen de clusters
- Overziet welke andere relevante ketenpartners bij de clusters betrokken kunnen worden of met welke sectoren afgestemd moet worden
- Heeft wetenschappelijke kennis en ervaring en/of kan evidence-based denken en wetenschap vertalen naar de praktijk
- Heeft gedegen kennis van richtlijnontwikkeling
- Heeft een positieve visie op burgerparticipatie
- Heeft een positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Competentieprofiel clusterstuurgroepleden (voor JGZ-professionals)

- Is werkzaam binnen de JGZ en maakt gebruik van de richtlijnen
- Is vertegenwoordiger namens de eigen beroepsvereniging (of is bereid dit te worden) en houdt de beroepsvereniging actief op de hoogte van ontwikkelingen binnen het cluster
- Heeft kennis en ervaring met betrekking tot één of meerdere richtlijnmodules binnen het cluster
- Kan nieuwe wetenschappelijke kennis, in samenwerking met de richtlijnontwikkelaar, en feedback op de richtlijnen vanuit het werkveld beoordelen en vertalen naar de praktijk
- Is besluitvaardig, kan prioriteit aanbrengen welke uitgangsvraag/richtlijnmodule herziening nodig heeft
- Kan organisatie-overstijgend denken
- Is in staat om in een groepsdiscussie de belangen van de achterban te behartigen
- Positieve visie op burgerparticipatie
- Positieve visie op samenwerking met andere betrokken beroepsgroepen

Bijlage 4 - Eisen eindproducten

Versie 2, februari 2023

Richtlijnmodules

De richtlijnmodules worden ontwikkeld volgens de Werkwijze Modulaire vormgeving richtlijnen Jeugdgezondheidszorg (2021) en aangeleverd in een format dat geschikt is om de module op te nemen in de richtlijndatabase. Dit vraagt om aandacht voor de volgende punten:

- Per aanbeveling of per aantal samenhangende aanbevelingen is het helder welke evidence eronder ligt en op basis van welke PICO uitgangsvraag/-vragen naar evidence is gezocht, inclusief zoekstrategie en de literatuur referentielijst.
- Per module worden aanbevelingen (of kernpunten bij kennismodule) als eerste gepresenteerd. Uitgangsvragen, conclusie, samenvatting wetenschappelijk bewijs, overwegingen, achtergrond/ methoden worden in opeenvolgende 'lagen' gepresenteerd op de richtlijndatabase.
- Per module worden verbindingen en verwijzingen aangegeven met een hyperlink in de tekst, naar:
 - andere modules in de richtlijn
 - (modules) van andere JGZ richtlijnen
 - andere relevante jeugdrichtlijnen, zoals van de jeugdhulpverlening, kinderartsen, huisartsen, etc.
- De aanbevelingen zijn niet tegenstrijdig met aanbevelingen in andere JGZ richtlijnmodules, tenzij de aanbevelingen in andere richtlijnen inmiddels (sterk) verouderd zijn.
- Om gericht te kunnen zoeken in de modules worden modules voorzien van een of meerdere labels of zoekwoorden. Een gedetailleerde en inhoudelijke uitwerking hiervan wordt in samenwerking afgestemd met het NCJ en de technische ontwikkelaars van de richtlijndatabase.
- Waar mogelijk wordt een stroomdiagram gemaakt op basis van de evidence en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen als beslishulp voor JGZ-professionals.
- Richtlijnmodules sluiten aan bij het Landelijk Professioneel Kader (LPK). Er is tevens aandacht voor diversiteit en culturele sensitiviteit in de richtlijnmodules.

Set indicatoren

Er wordt een indicatorenset opgeleverd die het mogelijk maakt om te meten of de richtlijnmodules worden nageleefd. Indicatoren worden afgeleid van de kernaanbevelingen en meten die kernaanbevelingen die bij uitvoering door professionals worden geregistreerd in het DD-JGZ in het belang van de zorg voor het kind. De indicatorenset sluit aan bij het BDS protocol en wordt methodisch ontwikkeld, bijvoorbeeld aan de hand van de 'RAND-modified Delphi Procedure'. Bij een herziening worden alleen waar mogelijk/relevant nieuwe en/of aangepaste indicatoren toegevoegd en/of vervangen.

Digitaal Dossier JGZ (DD JGZ)

Er wordt een overzicht gemaakt van kernaanbevelingen die opgenomen zijn in de BDS JGZ en registreerbaar zijn in het DD JGZ.

Materialen voor ouders en/of jeugdigen

Er worden materialen voor jeugdigen en ouders ontwikkeld, zoals informatie(folder) voor ouders en/of jeugdigen (cliëntenversie van de richtlijn) of links naar handige of informatieve websites weergegeven.

Resultaten van de praktijktest

- Presentatie, workshop- en ander scholingsaanbod
- Rapportage van geleerde lessen uit de praktijktest
- Aanbevelingen voor landelijke implementatie, inclusief een weergave van benodigde randvoorwaarden voor invoering.

Bijlage 5 - Checklist voor programmering en prioritering

Versie 1, februari 2023

Overgenomen uit: Eindrapport Prioriteringsstudie JGZ Richtlijnen; Samen naar gedragen JGZ Richtlijnmodules, TNO, 2022.

ITEM	CRITERIUM	SCORE 7-puntsschaal	Beoordeling o.b.v.:
1. EFFECT OP DE KWALITEIT EN VEILIGHEID VAN DE JGZ	Impact van de aanbeveling(en) op de kwaliteit en veiligheid van de zorg	<p>1: Het is niet waarschijnlijk dat gebruik van de (verlopen) aanbeveling resulteert in schade voor de jeugdige (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>7: Het volgen van de (verlopen) aanbeveling resulteert naar alle waarschijnlijkheid in schade voor de jeugdige (hoge prioriteit)</p>	Professionele inschatting van de projectgroep
2. NIEUW BEWIJS	Beschikbaarheid van relevant nieuw bewijs?	<p>Indien niet bekend, kan gekozen worden voor een gemiddelde score van 4</p> <p>1: Er is geen nieuw bewijs beschikbaar, of er is nieuw bewijs maar dat verandert de aanbeveling niet (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>7: Er is nieuw bewijs dat de uitgangsvraag of de aanbeveling met een hoge mate van waarschijnlijkheid beïnvloedt (hoge prioriteit)</p>	Raadpleging richtlijnontwikkelaars, bestaande informatie, wetenschappelijke commissies en quickscan wetenschappelijke literatuur
3. ACTUALITEIT VOOR DE HUIDIGE JGZ PRAKTIJK	Actualiteit van de uitgangsvraag(en) en/of aanbeveling(en) voor de huidige JGZ praktijk	<p>1: De uitgangsvraag(en) en/of de aanbeveling(en) zijn voldoende actueel voor de huidige JGZ praktijk (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>7: De uitgangsvraag(en) en/of de aanbeveling(en) zijn onvoldoende actueel voor de huidige JGZ praktijk (hoge prioriteit)</p>	Raadpleging van professionals

4. BRUIKBAARHEID IN DE HUIDIGE JGZ PRAKTIJK	<p>Bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en de aanbeveling(en) in de huidige JGZ praktijk.</p> <p><i>Zijn er bijvoorbeeld nieuwe technieken/strategieën/interventies beschikbaar gekomen die eerder niet werden meegewogen?</i></p>	<p>1: De bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en/of de aanbeveling(en) in de huidige praktijk is hoog (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>7: De bruikbaarheid van de uitgangsvra(a)g(en) en/of de aanbeveling(en) in de huidige praktijk is laag (hoge prioriteit)</p>	<p>Raadpleging van professionals en bestaande informatie</p>
5. BEHOEFTE	<p>Mate van behoefte aan een update bij professionals, ouders en jeugdigen</p>	<p>1: Er is weinig behoefte aan een update (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>7: Er is grote behoefte aan een update (hoge prioriteit)</p>	<p>Raadpleging van professionals en richtlijnontwikkelaars</p>
6. MAATSCHAPPELIJKE IMPACT	<p>Wat is de maatschappelijke impact van de richtlijn/module?</p> <p><i>Bijvoorbeeld op grond van prevalentie onder jeugdigen, ernst, klinische relevantie etc.</i></p>	<p>1: De maatschappelijke impact is laag (lage prioriteit)</p> <p>t/m</p> <p>3: De maatschappelijke impact van de richtlijn is zeer hoog (hoge prioriteit)</p>	<p>Quickscan (indien beschikbaar), behoeftepeiling ouders en professionele inschatting van de projectgroep</p>
TOTAAL SCORE	<p>'Need-to-update'/'need-to-develop' (NTU)</p>	<p>Score van 0 - 38</p>	

Bijlage 6 - Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling

Versie: 2, februari 2023

Een klacht over een JGZ-richtlijnmodule kan binnenkomen bij het NCJ of de beroepsvereniging. Op basis van de verantwoordelijkheden benoemd in Bijlage 2 is onderstaande procedure geformuleerd.

Procedure klachtenbehandeling en -afhandeling

- De partij waar de klacht binnenkomt neemt contact op met het NCJ voor afstemming over de inhoudelijk klachtbehandeling en de procedurele klachtafhandeling.
- Het NCJ coördineert de klachtbehandeling.
- De klachtbehandeling gebeurt in overleg met de clusterstuurgroep en -werkgroep. De vaste RAC leden kunnen daarbij geconsulteerd worden.
- Wanneer de afhandeling van de klacht niet leidt tot aanpassing of rectificatie van de richtlijnmodule dan worden de vaste leden van de RAC door het NCJ geïnformeerd en zo nodig geconsulteerd. De vaste RAC leden kunnen daarbij vragen om de klacht te agenderen voor de RAC vergadering.
- Wanneer de afhandeling van de klacht leidt tot rectificatie van de richtlijnmodule, dan worden de vaste leden van de RAC door het NCJ geconsulteerd en gevraagd of zij akkoord kunnen gaan met de aanpassing in het kader van de autoriserende taak van de vaste RAC leden.
- ZonMw wordt geïnformeerd over de klacht en de wijze waarop deze is afgehandeld.
- Het NCJ zal een lijst bijhouden van binnengekomen klachten en de wijze van afhandeling.

In het kader van de afspraken over de klachtenbehandeling zijn in de volgende verantwoordelijkheden met betrekking tot inhoud van een richtlijn afgesproken:

- Richtlijnontwikkelaar: verantwoordelijk voor de kwaliteit van de richtlijn, voor het proces van evidence-based ontwikkelen van de richtlijn en de vertaalslag van de evidence naar de aanbevelingen. Ook moet de richtlijnontwikkelaar samen met de clusterwerkgroepleden de keuzes die in de werkgroep zijn gemaakt kunnen verantwoorden.
- De clusterwerkgroepleden (waaronder een afvaardiging van de JGZ-beroepsverenigingen): verantwoordelijk voor de keuzes die gemaakt worden op basis van de evidence en daarmee mede verantwoordelijk voor de inhoud van de richtlijn.
- De JGZ-beroepsverenigingen: autoriseren de richtlijn inhoudelijk en zijn daarmee als beroepsverenigingen verantwoordelijk voor de inhoud.
- De vaste leden van de RAC: verantwoordelijk voor de bewaking van de toepasbaarheid van de richtlijn met tevens een inhoudelijke autorisatie rol (AJN, V&VN en NVDA) of een randvoorwaardelijke autorisatie rol (ActiZ en GGD GHOR Nederland)
- NCJ: verantwoordelijk voor de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de richtlijnen cyclus. Het NCJ heeft daarom al tijdens de ontwikkelfase contact met de richtlijnontwikkelaar.
- ZonMw: opdrachtgever voor de ontwikkeling van de richtlijn en verantwoordelijk voor de bewaking van het ontwikkelproces. De richtlijnontwikkelaar legt verantwoording af aan ZonMw.

